

Jean Jacques Rousseau'nun Eğitim Kuramında The Solitaries'in Yeri ve Önemi Üzerine Bir İnceleme

An Examination On The Place And Importance Of the Solitaries In Jean Jacques Rousseau's Educational Theory

Satuk Buğra GÜNAYDIN*

Öz:

Bu çalışma, Rousseau'nun eğitim kuramını ortaya koyduğu *Emile*'in devamı niteliğindeki *The Solitaries* isimli çalışmasının Rousseau'nun eğitim kuramındaki yerini ve önemini tartışmayı amaçlamaktadır. Rousseau'ya göre doğa durumundan toplum durumuna geçişle birlikte ortaya çıkmaya başlayan toplumsal eşitsizlikler ve bu eşitsizliklerin tetiklediği özsaygı, özelde bireyin genelde ise toplumun ahlaki olarak bozulmasına ve sonuçta mutluluk ve özgürlük sorunlarının ortaya çıkmasına neden olur. Doğa durumuna geri dönmek artık mümkün olmadığını düşünen Rousseau, tespit ettiği sorunların çözümü için, siyaset felsefesi ile birlikte eğitim felsefesi alanına da yönelir. Oluşturduğu doğa temelli eğitim anlayışını kurgusal öğrencisi Emile üzerinden aktaran Rousseau, öğrencisinin evlenmesiyle birlikte, eğitim sürecini de üstlendiği öğretmenlik görevini de sonlandırır. *Emile*'deki bu son; ortaya konan eğitim kuramının istenilen amaçlara ulaşmakta başarılı olup olmadığının ortaya çıkacağı asıl süreci görmemizi engeller. *The Solitaries*, bu eksiği gidererek, eğitim sürecinden sonra Emile'in yaşadıkları üzerinden Rousseau'nun eğitim kuramının amacına ulaşıp ulaşmadığını kurgusal bir biçimde denetler. Emile'in, öğretmeni olan Rousseau'ya gönderdiği mektuplardan oluşan *The Solitaries*, kırsal bir bölgede, nispeten toplumdaki yalıtılmış

* Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimin Felsefi, Sosyal ve Tarihi Temelleri Ana Bilim Dalı, Ankara Türkiye, satukbg@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-3686-7864.

biçimde, iki çocuğu ve eşi Sophie ile birlikte, pek çok yönden doğa durumundakine benzer bir hayat yaşayan Emile'in şehre taşınıp bir anlamda toplum durumuna geçmesiyle başlar. Kötülüğün kaynağı olan toplumun olumsuz etkileri, Emile'in önce ailesini sonra da özgürlüğünü kaybetmesine neden olur. Rousseau, Emile'in içine düştüğü zorlu şartları, eğitim kuramının sınanması için bir fırsat olarak kullanır. Tamamen Rousseau'nun kontrolünde gerçekleşen bu denetlemenin başarıya ulaşip ulaşmadığının yanı sıra *The Solitaries*'in Rousseau'nun eğitim kuramı adına bir denetleme aracı olmaktan başka bir anlam taşıyıp taşımadığı, eğer taşıyorsa bunun ne olduğu ve hangi sonuçlara ulaştığı da inceleme alanımıza girmektedir.

Anahtar Sözcükler: Rousseau, Emile, *The Solitaries*, eğitim, eğitim felsefesi.

Abstract:

This study aims to discuss the place and importance of Rousseau's educational theory, *The Solitaries*, which is a continuation of Emile's work, in Rousseau's educational theory. According to Rousseau, the social inequalities that begin to emerge with the transition from the state of nature to the state of society and the self-esteem triggered by these inequalities cause the moral deterioration of the individual in particular and the society in general, resulting in problems of happiness and freedom. Thinking that it is no longer possible to return to the state of nature, Rousseau turns to the field of philosophy of education along with political philosophy in order to solve the problems he has identified. Transferring the nature-based education concept he created through his fictional student Emile, Rousseau ends his teaching job, which he also assumed, with his student's marriage. This last in Emile; It prevents us from seeing the actual process that will reveal whether the educational theory put forward is successful in achieving the desired goals. By making up for this shortcoming, *The Solitaries* fictionally checks whether Rousseau's educational theory has achieved its purpose, based on Emile's experiences after the education process. Consisting of the letters Emile sent to Rousseau, his teacher, *The Solitaries* tells the story of Emile, who lives a life similar to the state of nature in many ways with his two children and his wife, Sophie, in a rural area, relatively isolated from the society, and moves to the city and in a sense, becomes a society. it starts to pass. The negative effects of society, which is the source of evil, cause Emile to lose first his family and then his freedom. Rousseau uses Emile's difficult circumstances as an opportunity to test his educational theory. In addition to whether this supervision, which was completely under Rousseau's control, was successful or not, whether *The Solitaries* has a meaning other than being a control tool on behalf of Rousseau's educational theory, if it does, what it is and what results it reaches are also included in our field of study.

Keywords: Rousseau, Emile, *The Solitaries*, Education, Philosophy of Education.

Giriş:

Kendinden sonra gelen pek çok eğitimciye ilham kaynağı olan, çocuktan hareket akımının düşünsel mimarı olarak kabul edilen, natüralist eğitim anlayışının ve çocuk merkezli eğitimin öncülere arasında yer alan; günümüzde doktora seviyesinde dersleri verilen, eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalarda en çok atıf yapılan yazarlar arasında yer alan ve eğitim kuramı tartışılmaya devam eden Rousseau'nun ve ünlü kitabı *Emile*'in yüzyıllardır popülerliklerini korumayı başardıkları söylenebilir.

Bu yüksek ilgiye ve öneme rağmen, *Emile*'in devamı niteliğindeki *The Solitaries*'in hem yerli hem de yabancı literatürde hak ettiği ilgiyi görmediği açıktır. Söz konusu durumu; yapılan yayınlarda *The Solitaries*'in adının bile neredeyse hiç anılmamasından ya da pek çok eseri Türkçe'ye çevrilmiş olan Rousseau'nun bu eserinin henüz Türkçe'ye çevrilmemiş olmasından da anlamak mümkündür.

Oysa *The Solitaries*; pratik hayatta, aldığı eğitimle baş başa kalan *Emile* üzerinden Rousseau'nun eğitim kuramının belirlediği amaçlara ulaşmakta ne ölçüde başarılı olduğunu test etmekle birlikte yine Rousseau'nun eğitim kuramı adına oldukça aydınlatıcı mesajlar da içermektedir. Bu doğrultuda, Rousseau'nun eğitim kuramında *The Solitaries*'in yerinin ve öneminin incelenmesiyle Rousseau'nun eğitim kuramı adına tartışmalı olan bazı konuların daha net anlaşılması ve eserin bilinirliğinin artırılması yolunda literatüre önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Rousseau'nun Eğitim Kuramının Felsefi Temelleri

Rousseau'nun eğitim kuramını ortaya koyduğu ana çalışması olan *Emile*, yalnızca eğitime dair çeşitli görüşlerin öne sürüldüğü, düşünsel açıdan bağımsız bir çalışma değildir. *Emile*, Rousseau'nun bütüncül düşünce sistematığının önemli bir parçasıdır. Bu bağlamda *Emile*'in devamı niteliğinde olan *The Solitaries*'in Rousseau'nun eğitim kuramındaki yerini ve önemini inceleyebilmek için öncelikle Rousseau'nu eğitim kuramının felsefi temelleri ortaya konmalıdır.

Rousseau'nun eğitim kuramının düşünsel temellerine bakıldığında karşımıza çıkan ilk kavram, doğa durumudur. Doğa durumu, insanların henüz toplum halinde yaşamadıkları bir döneme işaret etmektedir. Rousseau, böylesi bir dönemin asla var olmamış olabileceğini söylemekle birlikte tarihsel bir başlangıç noktasına duyduğu ihtiyaç, hayali de olsa doğa durumu hipotezini gerekli kılar (Starobinski, 1988: 294). Rousseau doğa durumundan hayranlıkla bahsetse de asıl amacı doğa durumuna geri dönmek değil, görüşlerini sağlam ve ideal bir temel üzerine oturtmaya çalışmaktadır (Baltacıoğlu, 1933: 76).

Kendinden önce doğa durumu düşüncesini ele alan filozofların başarılı olamadıklarını öne süren Rousseau (2010b: 88), kendi doğa durumu düşüncesini ortaya koyar. Rousseau'ya (2010b: 118) göre doğa durumu, tam bir barış ortamına sahiptir. Bunun sebeplerinden ilki insanların hayatlarını sürdürebilmek için gereksinim duydukları kaynakların herkese yetebilecek kadar çok olması nedeniyle başkalarıyla çatışmak zorunda kalınmamasıdır (Rousseau, 2018: 46). Ayrıca insan doğasında olan merhamet ve özsevgi (amour de soi) gibi iyi duyguların varlığı ve bunların olumsuz bir hal

almasına neden olacak türde eşitsizliklerin doğa durumunda var olmayışı da barış ortamını destekler. İnsan doğasının iyi olduğu yorumuna kaynaklık eden bu duyguların varlığına rağmen iyiliğinin ya da kötülüğün bilincinde olmayan doğa durumu insanı, ahlaki ya da gayri ahlaki olmaktan öte ahlak dışıdır (Durkheim, 2019: 16). Karşımıza çıkan ve Rousseau'nun eğitim kuramı adına da oldukça önemli olan özsevgi kavramı ise kişinin kendisini sevmesinden ve kendini koruma eğiliminden kaynaklanan doğal bir duyguyu ifade eder (Gutek, 2006: 77).

Rousseau'ya (2017: 284) göre özsevgi, bütün tutkularımızın kaynağıdır ve insanla birlikte doğup onu hiç bırakmayan bir içgüdüdür. Bir çocuğun ilk duygusu olan özsevgi, kendisine yararlı olan, kendisini seven ve korunma duygusuna hizmete eden davranışları sergileyenlere karşı sevgi gibi olumlu duygular ortaya çıkmasını sağlar (Rousseau, 2017: 284-285). Rousseau, tüm canlıların, özellikle de insanların yönelimlerini ve davranışlarını açıklamak istediğinde özsevgi kavramını kullanır (Dent, 1991: 63).

Rousseau'ya (2010b: 105) göre doğa durumundaki insanın gereksinimleri olan yemek, üremek ve dinlenmekle sahip oldukları arasındaki denge, bilinçli olduğu söylenemeyecek bir mutluluk halini ortaya çıkarır. Durkheim'a (2019: 12) göre, Rousseau'nun doğa durumundaki insanını belirleyen şey, sahip olduğu kaynaklarla ihtiyaçları arasındaki mükemmel dengedir. Ayrıca doğa durumundaki insanların gereksinimlerini karşılamak için gereken şeyler üzerinde sınırsız bir hakka sahip olması ve başka bir insana bağımlı olmalarını gerektirecek bir durumun oluşmaması, doğal bir özgürlük içinde yaşamasını da sağlamaktadır (Rousseau, 2011: 18).

Doğal felaketler gibi nedenlerden birbirine daha yakın yaşamaya başlayan insanların, birlikte hareket etmenin avantajını fark etmeleri ile ilk toplumsallaşma süreci başlamış olur (Rousseau, 2018: 44). Rousseau'nun (2010b: 133) meşhur söylemiyle “Bir toprak parçasını çevirip, “Bu, bana aittir!” diyebilen ve buna inanacak kadar saf insanlar bulabilen ilk insan, uygar toplumun kurucusu olur” ve böylece mülkiyet fikri ortaya çıkar. Mülkiyet hakkının korunması ve toplumda yer alan insanların dış etkenlere karşı ortak güçle korunması için insanlar, oy birliği ile toplum sözleşmesini kabul ederler. Bu dönüşümde, mülkiyet ve korunma hakkı elde ederken karşılığında doğal özgürlüklerinden vazgeçen insanlar artık yalnızca toplumsal özgürlüğe sahip olabileceklerdir (Rousseau, 2011: 18). Doğal özgürlüğün yerini alan toplumsal özgürlüğü; her istediğini yapmak değil, istemediğini yapmamak şeklinde tanımlamak mümkündür (Rousseau, 1999: 88). Daha açık ifade etmek gerekirse, başka bir iradenin etkisi olmaksızın bir insan ne yapması gerektiğini kendisi belirleyebiliyorsa toplum durumunda özgür olduğundan bahsedilebilecektir.

Toplum durumuna geçişle birlikte değişim gösteren bir diğer unsur eşitsizliklerdir. Rousseau'ya göre doğa durumunda olduğu gibi toplum durumunda da var olan yaş, cinsiyet ve sağlık gibi doğal eşitsizlikler, ne toplum ne de birey için olumsuz bir sonuç doğurmadıklarından eleştiri konusu değillerdir.

Yalnızca toplum durumunda ortaya çıkan ve insanların zengin, itibarlı ve hükmeden olma gibi ayrıcalıklara sahip olmasını kapsayan politik eşitsizlikler ise toplum durumunda karşılaşılan kötülüklerin kaynağı olarak görülmektedir (Rousseau, 2010b: 87). Politik eşitsizliklerin yarattığı sosyal sömürünün, rekabetin ve kişisel çıkarların

eğitim kuramıyla ulaşmak istediği hedefleri imkânsızlaştırdığını düşünen Rousseau, politik eşitsizlikleri ortadan kaldırmak istemektedir (Qvortrup, 2003, s.68). Sosyal sömürünün, rekabetin ve kişisel çıkarların ortaya çıkardığı tehlikenin kökeninde yer alan asıl unsur, daha önce bahsetmiş olduğumuz özsevginin olumsuz bir versiyonu olan özsaygıdır (amour de propre).

Rousseau'nun (2017: 285) söylemiyle özsaygı, insanın kendisini başkalarına yeğlemesiyle birlikte başkalarının da kendisini yeğlenmesini isteyen ve bu olmadığında kin ve öfke gibi olumsuz duyguların ortaya çıkmasına neden olan duygudur. Politik eşitsizliklerden etkilenen özsaygı, diğer insanlardan daha zengin, daha itibarlı ya da onlara boyun eğdirmiş olma isteğini ve olumsuz tutkuları ortaya çıkarır. İsteklerine karşılık bulmak için ahlaki olmayan davranışlara yönelen insanlar; hem bireyin hem de toplumun ahlaki olarak yozlaşmasına, diğer insanlara bağımlı ve dolayısıyla özgür olmayan bir duruma düşmesine ve hiçbir zaman tatmin olamayan özsaygının avucunda mutsuz olmasına yol açar. Rousseau özsevginin ve özsaygının birbiri ile çatışmasına engel olunarak nasıl bir eğitim yapılması gerektiğini Emile aracılığıyla göstermeye çalışır (Oelkers, 2008, s.115). Rousseau, politik eşitsizlikleri ve bu eşitsizliklerin tetiklediği özsaygıyı ahlaki yozlaşmanın başlıca nedeni olarak görse de; eşitsizliklerin serveti, servetin konforu ve tembelliği, konfor ve tembelliğin ise bir yandan sanatı, diğer yandan da bilimi doğurması sonucu oluşan zincirleme reaksiyonun her bir ögesi de Rousseau'nun eleştiri oklarına hedef olur (Wokler, 2003: 46-47). Ancak vurgulamak gerekir ki; Rousseau'nun bilim ve sanatlara, özellikle de akla yönelik eleştirileri bu kavramların kendisine değil kötüye kullanımına yönelik bir tepkidir (Cassier, 2014, 45-46).

Toplum halinde yaşarken ortaya çıkan yönetim ihtiyacının bireysel bir iradeye göre şekillenmesini de eleştiren Rousseau, toplum durumunda mutlu, özgür, eşit ve kardeşçe bir yönetim için toplumun iyiliğine doğru genel bir yönelim olan genel iradeyi egemen kılmak ister. Genel iradenin tecelli edebilmesi içinse hem din destekli bir yasa koyucuya hem de kendi iradesi yerine genel iradeye yönelebilen, erdemli, akıllı, ahlaki ve gerektiğinde vatani için canını verebilecek ölçüde vatansever yurttaşlara ihtiyaç duyar ki; bunların hepsi eğitimin işidir.

Bununla birlikte politik eşitsizlikler kaynaklı ahlaki sorunların çözümü için; özsaygıyı ve özsaygının ortaya çıkardığı tutkuları kontrol altında tutabilen, kendisine uygun ve gerçekten hak ettiği konumda mutlu olmasını bilen ve böylece; eşitsizlikleri umursamayan, özgür ruhlu, doğuştan gelen merhamet ve özsevgi gibi olumlu duygularını kaybetmemiş ve bu duygular aracılığıyla aklını doğru biçimde yönlendirebilen bir insana ulaşılması da gereklidir ki; bunlar da ancak eğitim yoluyla başarılacak hedeflerdir.

Rousseau'nun Eğitim Kuramı ve Emile

Rousseau'nun eğitim kuramını açıkladığı Emile, ideal bir öğretmen ve ideal bir öğrenci üzerinden doğa temelli bir eğitimin nasıl olması gerektiğini ortaya koyar. Rousseau'nun eğitim kuramının ana amacı Neuhouser'in (2008, s.20-21) deyimiyile "insan-yurttaş" yetiştirerek toplumu ve bireyi mutlu, özgür ve iyi kılabilme'dir. Bu amaç doğrultusunda Rousseau (2017: 6) insanın doğuştan sahip olmamakla birlikte zorunlu olarak dahil olacağı toplum durumunda gereksinim duyacağı her şeyin öğrenciye kazandırılmasını ister. Rousseau'nun gereksinim duyulacak şeyler söylemi; toplumsal eşitsizliklerin ortaya çıkardığı sahte gereksinimlerin peşinden koşmadan, toplum durumunda mutlu ve özgür olunmasını sağlayacak araçları işaret etmektedir. Bahsi geçen araçlara örnek olarak: doğuştan sahip olunan olumlu duyguların yol göstericiliğinde aklın kullanılarak sağduyuyla karar verilebilmesi, topluma faydalı olurken geçimin de sağlanacağı becerilerin edinilmesi, bedenen kuvvetli olunması, toplumsal ilişkilerin kavranması, doğanın ve doğa kanunlarının bilinmesi gibi pek çok farklı unsur sıralanabilir. The Solitaires'te yapılan denetleme sonucu eğitimin başarılı olup olmadığının kriterleri de olan bu özelliklerin yanı sıra Rousseau'nun (2017: 13) şu söylemi de oldukça belirleyicidir:

"Herkes yalnızca çocuğunu korumayı düşünüyor; bu yeterli değil ona adam olunca kendisini korumasını, yazgının darbelerine dayanmasını, zenginliği ve yoksulluğu hiçe saymasını, gerekiyorsa İzlanda'nın buzları içinde ya da Malta'nın yakıcı kayalarının üstünde yaşamasını öğretmelidir."

Rousseau'ya (2017: 6) göre eğitimin doğa, insanlar ve şeyler biçiminde üç farklı kaynağı vardır. Birbirinden farklı kaynakların farklı amaçlara yönelmesinin yarattığı sorunu aşmak isteyen Rousseau, ideal ve iyi olduğunu düşündüğü doğayı eğitimin merkezine koyar ve eğitimin diğer kaynaklarını da doğaya uyumlu biçimde yönlendirmek ister. Rousseau'nun eğitimin merkezine koyduğu doğa söylemiyle kastettikleri ele alınan konuya bağlı olarak değişiklik gösterse de, eğitim kuramında doğa kavramının iki yaygın kullanımı vardır. Bunlardan ilki, insan doğasının en saf halinin çocuklarda görülebileceğini düşünen Rousseau'nun doğuştan sahip olunan iyi insan doğasının korunması düşüncesini ifade ederken; ikincisi insan doğasının bir sonucu olan psikolojik ve fizyolojik gelişim evrelerinin eğitimi şekillendirmesini işaret etmektedir (Bakır, 2016: 61-62).

İnsan doğasının bir sonucu olarak belirgin değişimlerin yaşandığı gelişim dönemleri, Rousseau'nun eğitim kuramında oldukça belirleyici bir rol oynar. Emile'i dahi bu gelişim dönemi özelliklerine göre bölümlere ayıran Rousseau'nun ele aldığı ilk gelişim dönemi, yaklaşık on iki yaşına kadar süren çocukluk çağıdır. Çocukluk çağında eğitimin ana amacı doğuştan iyi olan insan doğasını korumaktır. Bunun için Rousseau, öğrencisi Emile'i kötülüklerin kaynağı olarak gördüğü toplumdan izole bir şekilde eğitime yoluna gider. Rousseau, Emile'i topluma faydalı ve genel iradeye saygılı bir yurttaş haline getirmek istese de, toplumun kötü etkilerini bertaraf edebilecek araçlar olan akıl ve duygu hazır hale gelene kadar beklenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Bu ilk dönemde eğitimin içeriğini belirleyici olan bir diğer unsur, henüz tam anlamıyla gelişmeye hazır olmayan zihnin yerine bedensel gelişimin ön planda olmasıdır. Bedensel gelişimi için doğanın sunduğu imkânlar oldukça ideal olduğundan çocuk,

doğada koşup oynamalı ve doğa durumundaki insanın sahip olduğu doğal özgürlüğe benzer bir özgürlüğü kullanmasına izin verilmelidir (Rousseau, 2017: 85). İzni verecek olan öğretmen bu dönemin baskın otorite kaynağıdır. Öğretmenin sahip olduğu otoritenin kaynağı ise yine doğadır. Çünkü Rousseau'nun eğitim kuramında öğretmen, kendi iradesine göre değil gözlemediği doğanın yöntemini kullanarak hareket etmektedir (2017: 20). Öğrencisini doğanın amacına ulaştırmak isteyen öğretmen; düşünce yürütme gücü henüz gelişmemiş olan öğrencisini çoğu zaman üstü örtük bir biçimde, hatta bazen kandırarak yönlendirir. Çocukların doğal eğilimlerine göre gelişmesini isteyen Rousseau, öğretmenin öğrencisinin yanıtlarını kurnazca manipüle etmesini de ister (Damrosch, 2010: XIV). Öğrenci ise boyun eğmesi gereken tek kişinin öğretmeni olması gerektiğinin bilincinde olmalı ve buna uygun davranmalıdır (Rousseau, 2017: 29).

Yeni bir gelişim dönemi iyice yaklaşmışken Emile'in akranları içinde doğal olarak lider olması beklenir. Rousseau'nun (2017: 204) The Solitaires'teki anlatısıyla da yakından ilişkili olan liderlik konusuna ilişkin söylemi şu şekildedir:

“Akranlarına yol göstermek, onları yönetmek için biçilmiş kaftandır: Yetenek ve deneyim onda hak ve otoritenin yerini tutar. Ona istediğiniz giysiyi ve adı veriniz, bunun pek önemi yoktur; o her yerde önde gelecek, her yerde başkalarının başı olacaktır; onlar onun üstünlüğünü her zaman hissedeceklerdir. O buyurmak istemeksizin buyurucu olacak, boyun eğdiklerini sanmadan ona boyun eğeceklerdir.”

Fiziksel gelişimin yerini almaya başlayan zihnin gelişimi yeni bir döneme geçilmeye başladığını işaret eder. Yaklaşık olarak on iki yaş ile on beş yaş arasını kapsayan bu süreçte öğrencinin doğası, ilgi ve yetenekleri de göz önünde bulundurularak yapılan ayarlamalar ve yönlendirilmeler doğrultusunda öğrencinin sorgulayarak, deneyimleyerek, inceleyerek ve gözlemleyerek öğrenmesi sağlanmalıdır. Bu yolla Emile'in doğa kanunlarıyla ilişkili olan astronomi ve coğrafya gibi konularda ileride işine yarayabilecek çeşitli bilgileri edinmesi sağlanır (Rousseau, 2017: 253). Eskiden öğrencisini üstü örtük bir şekilde yönlendiren hatta kandıran öğretmen, artık öğrencisinin gelişen aklına hitap ederek, gerçekleri açık bir şekilde anlatarak yönlendirir. Kısacası Rousseau (2017: 451), bir ergeni yönetmek için yapılması gerekenlerin bir çocuğu yönetmek için yapılması gerekenlerin tam tersi olduğunu düşünmektedir.

Emile, henüz toplumun kötülüğüne karşı tam olarak hazır olmasa da öğretmenin kontrolünde toplumla temas etmeye bu dönemde başlar. Örneğin öğretmeni ile birlikte bir panayıra giden Emile, bir gösterideki mıknaş hilesini fark ederek doğada öğrendiklerinin ve gelişen zihninin yorumlama gücünü test etme fırsatı yakalarken, toplumla ilgisi az da olsa deneyim edinir (Rousseau 2017: 220).

Bu dönemin bir diğer özelliği, Emile'in topluma faydalı olabileceği ve gerektiğinde geçimini sağlayabileceği bir beceri edinmesidir ve Emile için bu beceri marangozluktur (Rousseau, 2017: 287). Emile'i geleceğe hazırlamaktadır. Sahip olduğu marangozluk becerisi sayesinde Emile, diğer insanlara bağımlı olmadan verdiği emeğin karşılığını alarak toplum durumunda olabileceği kadar özgür olabilecektir. Marangozluğun yanı sıra Emile'in gelecekte işine yarayabileceği düşünülen doğada yön bulma, iz sürme ve avlanma gibi çeşitli becerilere de sahip olması istenmektedir.

Yaklaşık olarak on beş yaşına gelen Emile, değişen gelişim dönemi özelliklerine bağlı olarak yeni bir eğitim dönemine girer. Artık topluma dahil olma vaktinin geldiğini hissetmeye başlayan Emile'in; sadece kendini düşünmeden, sağduyuyla ve erdemle karar vermesini sağlamak için şimdiye kadar özenle korunmuş olan iyi insan doğasının olumlu duygularının, karar verme süreçlerinde aklın yönlendirilebilmesi sağlanmalıdır. Bu dönemde karşılaşılan tehlike cinsellik gibi tutkuların esir olunması suretiyle yüreğin ve aklın birlikte doğru karar almasını engelleme gücüdür. Elbette bu tarz tutkuların korunmak için akıl ve duygunun olgunlaşması bir araç olarak kullanılmak istense de bu konularda yeterli olgunluğa ulaşmamış öğrencinin korunması için öğretmen, tehlikeyi fark edip ortadan kaldırma sorumluluğunu da üstlenmelidir (Rousseau, 2017: 475).

Eğitiminin son döneminde Emile, öğretmeni olmakla beraber artık dostu da olan Rousseau ile birlikte farklı kültürleri tanıyıp deneyim kazanacağı gezilere çıkarken bir yandan da hayatını birleştireceği eşini arar. Emile'in eşi olacak Sophie'nin aldığı eğitim üzerinden, kadın eğitimine dair görüşlerini de açıklayan Rousseau, Emile üzerine kurguladığı eğitimden çok daha farklı bir eğitim anlayışı sergileyerek, kadınları çocuk doğurmak, onlara bakmak, evini çekip çevirmek ve kocasını mutlu etmek gibi görevlerle sınırlandırıp, yalnızca bu konularla ilgili kısıtlı bir eğitim anlayışına yönelir.

Emile'in eğitim süreci Sophie ile evlenmesiyle sona erer. Evlendikten sonra öğretmeni olmadan hayatla yüzleşmeye başlayan Emile'in aldığı eğitimin gerçekten işe yarayıp yaramadığının herhangi bir denetlenmesi yapılmaz. Rousseau'nun böylesi bir denetlemeyi yapacağı çalışma ise *The Solitaires* olacaktır.

Rousseau'nun Eğitim Kuramı Işığında *The Solitaires*

Rousseau, Emile'de ortaya koyduğu eğitim kuramı ile hem bireyin hem de toplumun ahlaki olarak gittikçe daha çok yozlaşmış, yaşamaya başladığı mutluluk ve özgürlük sorunlarına teorik olarak çözüm bulmuş gibi görülse de, ideal bir öğrenci olan Emile'in sahip olduğu ideal şartlara ve "olağanüstü" öğretmenine herkesin sahip olmayacağı gerçeği ile birlikte bu eğitimin toplumun geneline yayılmasının mümkün olmadığı da açıktır. Bu noktada, Rousseau, herkesin Emile gibi olmadığı daha gerçekçi bir dünya kurgusunda Emile'in fark yaratıp yaratmayacağını ve verdiği eğitimin gerçekten belirlediği amaçlara hizmet edip etmediğini denetlemek ister. Söz konusu denetlemenin yapılacağı *The Solitaires*'in geneline bakıldığında söz konusu değerlendirmeyi yapabilmek için Rousseau'nun hayali öğrencisi Emile'i olabilecek en zorlu şartlara sokmaktan çekinmediği görülebilir. Ancak vurgulamak gerekir ki; *The Solitaires*, yalnızca Rousseau'nun eğitim kuramının denetlendiği bir eser değildir. Kanaatimizce, *The Solitaires*, denetleme rolüyle birlikte Rousseau'nun eğitim kuramı adına aydınlatıcı olan çeşitli görüşler de içermektedir.

The Solitaires, Emile ile Sophie'nin evlenmesiyle sona eren eğitim sürecinin ardından öğretmeninden uzak bir yaşam süren Emile'in başında geçenleri öğretmenine anlattığı mektuplardan oluşur. On yıl süren evlilik hayatını ve ardından başına gelenleri anlatmadan önce Emile, dostu olarak hitap ettiği Rousseau'nun hayatta olup olmadığını dahi bilmediğini belli eden cümleler kurar (Rousseau, 2010b: 685). Bu durum,

Emile'in yaşadığı zorlu süreçte; akıl hocası, dostu ve rol modeli olan öğretmeninden hiçbir destek almadığını ve aldığı kararların eğitiminin bir sonucu olarak ortaya çıkan kendi kararları olduğunu işaret eder.

Aldığı eğitimi ve öğretmeni ile birlikte geçirdiği yılları anan Emile, çocukluğunun özgürlük içinde geçen talihli günler olduğunu söyler (Rousseau, 2010a: 686). Böylece Emile, yaşadığı zorluklara rağmen aldığı eğitimden memnun olduğunu da ifade etmiş olur. Emile biterken bir çocukları olacağını öğrendiğimiz Emile ve Sophie çiftinin oğullarından sonra bir de kız çocukları olduğunu da öğreniriz. Henüz kötü olayların yaşanmaya başlamadığı bu dönemde Emile, her şeyin bir rüya gibi olduğunu ve aile hayatından duyduğu memnuniyeti coşkuyla anlatır (2010a: 685). Emile'in bu anlatısı Rousseau'nun eğitim kuramıyla ilgili iki konuya gönderme yapmaktadır. Bunlardan ilki, aileyi bozup dağıtan haylaz ve çapkın bir hayata karşı, aile hayatının ağırbaşlılığını yücelten ve ahlakın korunumu için aile hayatını ön plana çıkaran Rousseau'nun yaklaşımının başarıya ulaştığıdır (Lecerclé, 2010: 34). Söz konusu anlatıdan birkaç sayfa sonra Emile'in Sophie'ye duyduğu sevginin, kendisini ahlaksızlığın tuzaklarından nasıl koruduğunu anlatması da bu görüşü destekler (Rousseau, 2010a: 687). Yapılan diğer gönderme, toplum içinde yüksek bir konumda olmamasına, çok büyük bir zenginliğe sahip olmamasına rağmen Emile'in kırsalda yaşadığı aile hayatıyla her şeye sahip olduğunu düşünüp eldekilerle mutlu olduğunu, adeta bir rüyayı yaşadığını söylemesidir. Bu bize Emile'in toplumsal eşitsizliklere kapılmadığını, özsaygısını kontrol altında tutabildiğini ve gereksinimleri ile sahip oldukları arasındaki dengeyi kurarak bulunduğu halde mutlu olabildiğini gösterir ki; Rousseau'nun eğitim kuramının başlıca amaçlarından biri de budur. Ancak toplumdan ve toplumun kötülüğünden olabildiğince yalıtılmış kırsal bir bölgede doğa durumuna oldukça benzer bir hayat yaşayan Emile'i zorlayacak, aldığı eğitimi tam anlamıyla test edecek bir ortam yoktur. Bu nedenle Rousseau, Emile'i bu ortamdan koparma yoluna gider.

a. Emile'in Doğa Durumundan Toplum Durumuna Geçişi

Doğa durumundaki insanların toplum durumuna geçmesi sürecini doğal felakete bağlayan Rousseau (2018: 44), doğa durumuna benzer bir durumda yaşayan Emile'i kötülük kaynağı olarak gördüğü topluma sokabilmek için de bir tür felaketi kullanır. Bu felaket Sophie'nin annesinin, babasının ve kız kardeşinin ölmesidir. Yaşadığı felaketten sonra Sophie'nin gözyaşlarını hiçbir şeyin dindirememesi, her anının, her nesnenin ve özellikle de yaşadıkları yerin acı vermesi, Emile'in ailesiyle birlikte şehre taşınma kararı almasına neden olur (Rousseau, 2010a, s.688). Şehirde yaşadığı süre boyunca Emile, ruhunun yavaş yavaş zehirlendiğini hissettiğini söyler. Kendindeki değişimleri fark eden Emile, Sophie'ye karşı olan ilgisinin ilgisizliğe döndüğünü ve sevgisinin gittikçe azalmaya başladığını fark eder (Rousseau, 2010a: 689). Emile gibi en ideal şartlarda en ideal eğitimi almış birinin bile toplumun içinde ruhen zehirlendiğini hissetmesi, toplumsal kötülüğün ne denli güçlü olduğunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkar. Şehre gelmelerinin ana sebebi olan Sophie ise edindiği yeni arkadaşları tarafından teselli edilmekten ziyade dikkati dağıtılarak kaybettiklerini unutmuş ve doğa durumuna benzer yaşantılarındaki inzivadan duyduğu hoşnutluğu kaybetmiş birine dönüşür (Rousseau, 2010a: 690).

Zaman ilerledikçe Emile, Sophie'nin Emile'i olmaktan çıkıp yalnızca kocası haline gelmeye başlar (Rousseau, 2010a: 689). İki sene süren şehir hayatından sonra Sophie, Emile'i aldattığını, bir başkasından hamile olduğunu ve Emile'in kendisine bir daha dokunamayacağını söyler (Rousseau, 2010a: 692-693). Ezilip kaldığını söyleyen Emile, kendisini zehirleyen, Sophie'yi Sophie olmaktan çıkararak ve ahlaki yozlaşmanın kaynağı olduğunu ispat eden toplumu terk ederek doğaya, bir anlamda doğa durumuna dönmek ister (Rousseau, 2010a: 696). Hasta olarak tanımladığı zihninin bedenine eziyet ettiğini söyleyen Emile, tüm gün boyunca yürür. Buna rağmen, beden eğitiminin bir parçası olan egzersizler sayesinde yine de sağlam ve güçlü kalabildiğini ifade eder (Rousseau, 2010a: 699). Bu söylemde olduğu gibi, beden eğitimine verilen önemin gelecekte Emile'e sağladığı faydaya pek çok kez değinilecektir.

Yaptığı uzun yürüyüşün ardından bir kasabaya varan Emile, aldığı eğitimle edindiği marangozluk becerisi sayesinde bir ustanın yanında çalışmaya başlar ve kendisini işine adar. Akıllı ve bedeni bu işle uğraşan Emile, bir anlamda kendisini iyileştirme sürecini de başlatmış olur. Elbette Emile, marangozluk becerisi sayesinde geçimini sağlamayı da başarmış olur. Tam da bu noktada Emile, aldığı eğitimi gücünü bu zorlu durumlardan daha iyi şekilde hiçbir zaman hissetmediğini net bir şekilde ifade eder (Rousseau 2010a: 700).

Yaşadıklarına rağmen Sophie geri dönüp dönmemenin muhasebesini yapan Emile, Rousseau'nun karar alma sürecinde etkili olmasını istediği akıllı ve duyguları arasındaki şiddetli çatışmanın tam ortasına düşer. Emile'in duyguları, Sophie'ye geri dönmek isterken, Emile'in akıllı Sophie'ye geri dönmemesi gerektiğini söyler. Kadını, erkeğe boyun eğmek için yaratılmış bir varlık olarak gören Rousseau'nun görüşünü benimsediği anlaşılan Emile, Sophie'nin yaptığı hataların aslında kendisinin kötü yönetiminden kaynaklandığı gibi fikirler oluşturur (Rousseau, 2010a: 701). Bu içsel çatışmada, aklının da duygularını destekleyecek argümanlar öne sürmeye başladığını fark eden Emile aklının, duyguları karşısında yenildiğini hisseder. Ancak Emile, duygularının eğitiminin önüne geçtiğini fark edip, tam da Rousseau'nu istediği gibi akıl ve duygunun birbirini dengelediği bir yorum yaparak kararını verir. Gereksinimleri ve sahip oldukları arasındaki dengeyi kaybeden, iyi doğası bozulan, toplumun kötülüğü yüzünden yozlaşan ve Emile'i aldatan Sophie üzerinde düşünen Emile, artık yanında olsa da olmasa da Sophie'nin mutlu olamayacağı sonucuna varır. Kendisininse ancak Sophie'nin mutluluğuyla mutlu olabileceğini düşünen Emile, en azından Sophie'den uzakta acı çekmeyi tercih ederek Sophie'ye geri dönmemeye karar verir (Rousseau, 2010a: 703). Sonuçta Sophie'den tamamen kopan Emile, çocukları ile kendilerine can veren anneleri ile aralarında çözülmez bir bağ olduğunu ve onları başka ülkelere sürüklemenin doğru olmayacağını öne sürerek çocuklarını annelerine bırakır (Rousseau, 2010a, s.704). Yaşananların sonunda Emile, yanında öğretmeni ya da ailesi olmadan tamamen yalnız kalmış olur.

b. Yalnız Gezen Emile'in Hayatın Amacını Sorgulaması

Yeryüzünde kendisiyle baş başa kalan Emile, parası ve arzuları olmadan yaşamaya başlar. Kimi zaman yürüyerek çölleri geçen kimi zamansa gemilerde çalışarak denizleri aşan Emile sürekli hareket halindedir (Rousseau, 2010a: 710). Yemek yemek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için çoğu zaman marangozluk işleri yapan Emile, marangozluk işlerine ihtiyaç olmadığı durumlarda yine aldığı eğitiminin ürünleri olan diğer becerilerini ve fiziksel gücünü kullanarak temel ihtiyaçlarını karşılar (Rousseau, 2010a: 712).

Yaptığı geziler boyunca Emile, hayattaki amacının ne olduğunu sorgular. Bu sorgulamalar sonucunda aradığı yanıtı bulduğunu düşünen Emile, amacının bu kısa hayatı, masumiyet ve basitlikle yaşayıp ihtiyaçlarını başkalarının ihtiyaçlarını karşılayarak giderirken onlara mutlu ve iyi olmanın örneğini vermek olduğunu açıklar (Rousseau, 2010a: 713).

Emile'in ulaştığı cevap, Rousseau'nun eğitim kuramıyla ulaşmak istediği amaçlarla örtüşmektedir. Öncelikle Emile, politik eşitsizliklerin daha yüksek bir konuma ya da daha fazla maddi güce ulaşmak için tetiklediği özsaygıyı kontrol edip, ahlaklı ve basit bir şekilde yaşayarak mutlu ve iyi olunabileceğinin bilincinde olduğunu göstermektedir. "Basit yaşama" ifadesinden de anlaşılacağı üzere, toplum durumunda ortaya çıkan sahte gereksinimlere kapılmadan, yalnızca beslenme ve dinlenme gibi gerçek gereksinimlere yönelen Emile'in başkalarından olabildiğince bağımsız ve dolayısıyla özgür ve mutlu olmayı hedeflediği de açıktır. Son olarak Emile'in, diğer insanlara mutlu ve iyi olma örneği oluşturarak hem toplumun hem de bireyin mutlu ve özgür olması yolunda sorumluluk hissettiği söylenebilir. The Solitaires'in ilerleyen bölümlerinde liderliğe dönüşecek olan bu sorumluluk hissi de, ilgili kısımda inceleyeceğimiz gibi Rousseau'nun eğitim kuramıyla tamamen uyumludur.

Hayat amacını bulan Emile, bu amaca ulaşmakta en çok zorlanacağı durumun içine bırakılarak yine zorlu bir imtihana sürüklenecektir. Bu durum köleliktir. Yaptığı gezilerle önce Marsilya'ya ardından Napoli'ye giden Emile, Napolili tüccarların mallarını taşıyan bir gemide tayfa olur. Yola çıktıklarından bir süre sonra Emile, astronomi ve coğrafya bilgisi sayesinde geminin yanlış yönde ilerlediğini fark eder. Durumu bildirirse de, bulunduğu konumu hak etmeyen bir görüntü çizen kaptan, söylenenleri umursamaz ve çıkan fırtınanın da etkisiyle üç günün sonunda gemi Sardunya Adası'na sürüklenir (Rousseau, 2010a: 713). The Solitaires'in bu anlatısının alt metnine baktığımızda, gerçekte hak ettiği konumda olmayan kaptan figürü üzerinden, toplumsal eşitsizliklerin yarattığı sorunların örneklendirildiği de söylenebilir.

Olup biteni çözmeye çalışan Emile, pusulanın yanına bırakılmış bir mıknaş olduğunu keşfeder. Böylece gemide bir hain olduğunu anlayan Emile'in yaşadığı bu olay, çocukken panayırda sırrını çözdüğü mıknaş hilesini akıllara getirir. Emile'in astronomi ve coğrafya bilgisi sayesinde yönünü tespit edebilmesi, çocukken edindiği tecrübeye benzer bir durumu tespit edip olayların gerçek yüzünü anlaması, Rousseau'nu eğitim kuramının geleceğe yönelik hazırlayıcı amacına ulaştığını gösterir.

Sardunya Adası'nda onları bekleyen korsanlar gemiye çıkmaya başladıklarında eline geçirdiği bir kılıçla korsanlardan birini öldürüp özgürlüğü için savaşan Emile, esir düşmekten kurtulamaz ve Cezayir limanında, av köpekleri gibi tasmalanarak hapse atılır (Rousseau, 2010a: 714). Rousseau'nun (2011, 9) felsefesinde özgürlükten vazgeçmenin insan olmaktan vazgeçmek anlamına gelmesi ve özgürlük kavramının Rousseau'nun eğitim kuramındaki kritik önemi birlikte düşünüldüğünde, özgürlüğü için ölümüne savaşan Emile'in, bu testi başarıyla geçtiği söylenebilir.

c. Köle Emile'in Özgürlük Mücadelesi

Artık bir köle olan Emile, yaşadıklarını sorgulayarak kölelik ve özgürlük hakkında düşünmeye başlar. Özgürlüğü dilediğini yapmak olarak değerlendirmenin yanlış olduğunun öne süren Emile, eğer böylesi bir düşünceden hareket edilirse kimsenin özgür olamayacağını öne sürer ve özgürlüğü, istemediğini yapmamak şeklinde tanımlar (Rousseau, 2010a: 715). Yaptığı tanım doğrultusunda kendi durumunu değerlendiren Emile, köle olduktan sonra aç kalıp çalışmak zorunda kaldığını; ancak bu duruma düşmeden önce de çalışıp aç kaldığını ve bu açıdan bakıldığında hayatında bir farklılık olmadığını düşünür. Pek çok kez bir eşya gibi satıldığını anlatan Emile, aslında satılanın ellerinin emeği olduğunu; iradesinin, varlığının, anlayışının ve kendisi olmasını sağlayan özelliklerinin kesinlikle satılmadığını ifade eder (Rousseau, 2010a: 716). Ayrıca kendisine zarar verilse bile isteği dışında bir şey yapmadığını belirten Emile, zincire vurulu haldeyken, kendi üzerinde hiçbir zaman sahip olmadığı kadar büyük bir otoriteye sahip olduğunu öne sürer (Rousseau, 2010a: 715).

Emile'in bir köle olarak çalıştığı yerde tüm kölelere eşit şekilde paylaştırılan işlerden kendi payına düşen görevi tamamlayan Emile, en güçsüz olanlara yardım ederek gücünü ve üstünlüğünü gösterir. Emile'in bu davranışı üzerine kölelerin başındaki yetkili, Emile'in üstlendiği görevleri iki katına çıkarır. Sürekli kötü muameleye maruz kalan ve yeteri kadar beslenemeyen köleler için durum artık dayanılmaz bir hal aldığı Emile her türlü riski göze alarak mücadele etmeye karar verir. Aklındaki planı gerçekleştirmek isteyen Emile, kendisi gibi köle olan iki Malta şövalyesinden genç, ateşli, aktif, gözü pek ve biraz da sabırsız olanına fikrini anlatır ve aradığı desteğini alır (Rousseau, 2010a: 715).

Kendisi gibi Fransızca konuşan on iki köleyi toplayan Emile, özgürlük mücadelesi veren bir lider olarak; sarsıcı ve güçlü bir konuşma yapar. Ağır şartlarda çalışmaya devam ettikleri takdirde zaten tükenip gideceklerini söyleyen Emile, yarın olduğunda hayatı pahasına da olsa kendisine verilen işlerin hiçbirini yapmayacağını ve diğerlerinin de kendisi gibi davranmasını ister. On iki kişilik gruptan sadece dört-beş kişi Emile'e destek vereceğini söyler. Destek veren kişilerin sayısından memnun olmayan şövalye, kendi dilini konuşan çok daha kalabalık bir gruba seslenir (Rousseau, 2010a: 718). Bu grubun neredeyse hepsi, bağırarak şövalyenin sözlerini bitirmesini beklemeden, sarsılmaz bir şekilde davranıp, iş bırakacaklarına yemin ederler. İş zamanı geldiğinde Emile ve arkadaşları çalışmayı reddederler. Bunun üzerine dayak atılmaya başlanan Emile ve Fransızca konuşan dört-beş arkadaşı tek bir çığlık atmadan dayanırken, yemin eden diğer grubun üyeleri aldıkları darbelerin etkisiyle geri adım

atarlar. Bu korkaklığa öfkelenen şövalye, kendisine işkence edilirken geri adım atan arkadaşlarına hakaretler yağdırır. Emile ise onu yatıştırmaya çalışır (Rousseau, 2010a: 719).

Ortalık yatıştıktan sonra Emile, kendileri gibi davranmayanlara sesini yükselterek çıkarılır ve uzaklaşır. Düşükleri aşağılık ve korkakça durumdan kurtulmak isteyenler adeta sıraya girip Emile'e katılırlar. Sayıları hızla artan grup oldukça etkili bir sayıya ulaşır. Büyüyen isyanı bastırmak için gelen kâhya, isyancı grubun lideri olarak gördüğü Emile ile konuşur. Kurulan diyalogun sonunda Emile, aslında büyük bir talepleri olmadığını ancak bu talepler karşılanmazsa, bitmeyecek işler nedeniyle karşı tarafın daha zararlı çıkacağını söyler. Emile'in bu söylemi ve köleleri organize ederek verdiği mücadele, asıl gücün halkta olduğunu ve gerektiğinde bu gücün kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu vurgu, insanlık tarihinin tartışmasız en önemli olaylarından biri olan Fransız İhtilali'ni de akla getirmektedir.

Yaptığı konuşmanın sonunda Emile, kölelerin başında duran sorumlunun sahip olduğu yetkinin daha akıllı bir adama verilmesini talep eder. Gözlerini kölelerin üzerinde gezdiren kâhya, mantıklı bir adam olarak görüldüğünü söylediği Emile'in kölelerin yeni sorumlusu olmasını uygun bulur ve zincirlerinin çıkarılmasını emreder (Rousseau, 2010a: 720). The Solitaries'in sonunda Emile, eğitim kuramında Rousseau'nun olmasını hedeflediği gibi, köleler topluluğunda bir lider olarak ortaya çıkıp diğer kölelerin daha iyi koşullara kavuşmasını sağladığı gibi zincirlerinden kurtulmayı da başarmış olur.

The Solitaries anlatısının tamamında Rousseau'nun Emile'e verdiği doğa temelli eğitimin en zorlu şartlarda bile işe yaradığı, Emile'in politik eşitsizlikleri hiçbir zaman önemsemeyip mutlu ve özgür olma yolunda eşitsizliklerle başarılı bir şekilde savaştığı açıktır. Bu savaşı verirken Emile'in akıyla birlikte duygularını da kullanarak kararlar vermesi, kendi deneyimleri ve sorgulamaları neticesinde ulaştığı bilgilerden yararlanması, bedensel olarak güçlü olmasının sağladığı çeşitli avantajları kullanması, her zaman özgürlük bilincini koruması ve sadece kendini değil diğer insanları da düşünerek erdemli davranışlar sergilemesi gibi pek çok unsur, Rousseau'nun eğitim kuramının ulaşmak istediği amaçlara ulaşıldığının göstergeleridir.

Rousseau'nun Eğitim Kuramı Açısından The Solitaries'te Ulaşılan Sonuçlar

Rousseau'nun eğitim kuramı açısından genel hatlarıyla ele aldığımız The Solitaries'te Rousseau, kurgusal bir karakter olan Emile'i olabilecek en zorlu koşullara sokarak bu koşullarda bile eğitim kuramının yöneldiği amaçlara ulaşip ulaşamayacağını test etmeye çalışmaktadır. Başına gelen felaketler sonucunda her şeyini kaybedip bir köleye dönüşmesine rağmen aldığı eğitim sayesinde zincirlerinden kurtulup mutlu ve özgür olmayı başaran Emile, Rousseau'nun eğitim kuramının yöneldiği amaçlara ulaşmada başarılı olduğunu işaret eder. Ancak Rousseau'nun hem testi yapan hem teste giren hem de testi değerlendiren kişi olması, girilen sınavın geçerliliğini ve güvenilirliğini şüpheli hale getirir. Açıktır ki; kurgusal bir eserde tüm süreçleri kontrol eden bir yazarın istediği sonuçlara istediği şekilde ulaşması oldukça kolaydır. Bu durum, kontrollü bir eğitim denetlemesi olarak nitelendirebileceğimiz The Solitaries'in başka amaçlara da yöneldiği düşüncesini akla getirir.

Emile’de, ideal koşullarda ideal bir eğitimin nasıl olması gerektiğini açıklayan Rousseau’nun (2017, 95), bu ideale ne kadar çok yaklaşırsa o denli başarılı olunacağını söylediği düşünüldüğünde, Emile’e benzer eğitim almış insanlardan oluşan bir toplumda, toplumsal eşitsizliklerin ortaya çıkardığı sorunların aşılabileceği düşüncesine ulaşılabılır. Teoride bu düşünce işe yarar görünse de toplumda yer alan herkesin Emile’in aldığı eğitime benzer bir eğitime ulaşması, daha önce de ifade ettiğimiz gibi olası değildir. Bu noktada The Solitaries’in, toplumdaki tüm bireyleri değiştirmek yerine, Emile’in kölelik zincirlerini atıp diğer köleleri de ölüme varacak sonuçlardan kurtardığı olayda işaret edildiği gibi, Rousseau’nun eğitim kuramındaki amaçlar doğrultusunda topluma liderlik edecek olan az sayıdaki insanın bile büyük farklar yaratabileceğinin vurgulandığı söylenebilir.

Bunun yanı sıra, The Solitaries’te Rousseau’nun ideal eğitiminin, ideal öğrencisi olan Emile’in bile toplumun kötü etkilerine maruz kaldığında tüm hayatını alt üst edecek büyük sorunlar yaşadığının gösterilmesi toplumun ne denli büyük bir kötülük kaynağı olduğuna dikkat çekmenin akıllıca bir yoludur. Dikkat çekilmeye çalışıldığını düşündüğümüz bir diğer konu, Emile’in aldatılmasına, ailesini kaybetmesine ve zincire vurulmuş bir köle durumuna düşmesine neden olan olaylar silsilesinin başlangıcında yer alan ve Emile’in de kendini suçlamasına neden olan şehre taşınma kararı gibi akıl ve duyguyu kullanmadan verilecek tek bir hatalı kararın ne denli kötü sonuçlar doğurabileceğidir.

Sonuç:

Yayınlandığı 1762 yılından bu yana büyük ilgi gören Emile’in aksine Emile’in devamı niteliğindeki The Solitaries, genel olarak pek bilinmeyen ve üzerinde nadiren tartışılıp konuşulan bir eserdir. Oysa Rousseau’nun toplumsal eşitsizlikleri önemsemeyip, özsaygısını kontrol altında tutup, kendi doğasına, ilgi ve becerilerine uygun bir konumda mutlu olmasını bilen, diğer insanlara bağımlı olmayan; topluma faydalı, fiziksel olarak güçlü, özgür ruhlu, akıllı, doğuştan gelen iyi duyguları korunmuş, erdemli ve vatansever bir insan yetiştirme ideali ile hem toplumu hem de bireyi mutlu ve özgür kılmayı amaçlayan eğitim kuramının işe yarayıp yaramadığının bizzat Rousseau tarafından kurgusal bir ortamda oluşturulan zorlu koşullarda test edilip başarılı olduğunu gösterdiği yegâne çalışması The Solitaries’tir.

Denetleme görevinin yanı sıra, Rousseau’nun eğitim kuramı doğrultusunda yetiştirilmiş tek bir insanın bile toplumda ne kadar etkili ve olumlu değişimler yaratabileceğinin ortaya konması, asıl gücün halkta olduğunun ve gerektiğinde bu gücün kullanılması gerektiğinin vurgulanması, akli ve olumlu duyguları kullanmadan verilen kararların ne gibi hayati sorunlara yol açabileceğinin gösterilmesi ve Emile gibi ideal eğitim almış bir insanın bile topluma girdiğinde yaşadığı sorunlardan hareketle toplumun ne denli büyük bir kötülük kaynağı olduğunun gözler önüne serilmesi gibi Rousseau’nun eğitim kuramı adına oldukça aydınlatıcı pek çok mesaj barındırması da The Solitaries’in Rousseau’nun eğitim kuramı adına son derece önemli bir konumda olduğunu göstermektedir.

Kaynakça:

BAKIR, Kemal, (2016), *Natüralist Eğitim - Jean Jack Rousseau'da Eğitimin Toplumsal ve Ahlaki Temelleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

BALTACIOĞLU, İsmail Hakkı, (1933), *Jean Jacques Rousseau'nun Terbiye Felsefesi*, İstanbul: Cumhuriyet Matbaası.

CASSİER, Ernst, (2014), *Rousseau, Kant, Goethe* (Çeviren: M.Tüzel), İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

DAMROSCH, Leo, (2010), *Jean Jacques Rousseau - Huzursuz Dâhi* (Çeviren: Ö.Özköprülü), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

DENT, Nicholas, (1991). *Rousseau Sözlüğü* (Çeviren: B. Gözkan, N.İlgıcioğlu ve A.Çitil), İstanbul: Sarmal Yayıncılık.

DURKHEİM, Emile, (2019), *Rousseau ve Toplum Sözleşmesi* (Çeviren: Ö.B. Kara), İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

GUTEK, Gerald Lee, (2006), *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

LECERCL, Jean Louis, (2010), *Jean Jacques Rousseau: Hayatı ve Eserleri* (R.N. İleri, Çev.), İnsanlar Arasında Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine Konuşma (ss. 13-40), İstanbul: Say Yayınları.

NEUHOUSER, Frederick, (2008). *Rousseau's theodicy of self love*. New York: Oxford University Press.

OELKERS, Jürgen, (2008). *Jean Jacques Rousseau*. Norfolk: Biddles Kings Lynn.

QVORTRUP, Mads, (2003). *The political philosophy of Jean-Jacques Rousseau: The impossibility of reason*. Manchester: Manchester University Press.

ROUSSEAU, Jean Jacques, (2013), *Bilimler ve Sanatlar Üstüne Söylev* (Çeviren: S. Eyüboğlu), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ROUSSEAU, Jean Jacques, (2017). *Emile ya da Eğitim Üzerine* (Çeviren: Y.Avunç), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ROUSSEAU, Jean Jacques, (2010a). *Emile and Sophie or The Solitaries*. (Trans: C.Kelly) In C .Kelly & A.Bloom (Eds.). The collected writings of Rousseau – Vol.13 (pp.685-768). Hanover, NH: University Press Of New England.

ROUSSEAU, Jean Jacques, (2010b), *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine Konuşma* (Çeviren: R.N. İleri). İstanbul: Say Yayınları.

ROUSSEAU, Jean Jacques, (2018), *Melodi ve Müziksel Taklit ile İlişki İçinde Dillerin Kökeni Üstüne İnceleme* (Çeviren: Ö.Albayrak). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ROUSSEAU, *Jean Jacques*, (2011). *Toplum Sözleşmesi* (Çeviren: V.Günyol), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

ROUSSEAU, Jean Jacques, (1999). *Yalnız Gezerin Düşlemleri* (Çeviren: R.N. Darago), İstanbul: Çağdaş Matbaacılık.

STAROBINSKI, Jean, (1988). *Jean Jacques Rousseau: Transparency and obstruction* (Trans: A.Goldhammer), Chicago: The University of Chicago Press.

WOKLER, Robert, (2003). *Düşüncenin Ustaları: Rousseau* (Çeviren: C.Atila), İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Extented Abstract:

Rousseau is one of the most cited authors in studies in the field of educational sciences, an inspiration to many educators who came after him, accepted as the intellectual architect of the movement from the child, one of the pioneers of the naturalist education approach and child-centered education, nowadays taught at the doctoral level. It can be said that Rousseau and his famous book *Emile*, whose educational theory continues to be discussed, have managed to maintain their popularity for centuries. Despite this high interest and importance, it is clear that *The Solitaires*, a sequel to *Emile*, did not receive the attention it deserves in both domestic and foreign literature. Whereas *The Solitaires*; In practical life, it also includes very enlightening messages on behalf of Rousseau's educational theory, while testing how successful Rousseau is in achieving the goals set by the educational theory through *Emile*, who is left alone with the education he received. In this direction, it is thought that by examining the place and importance of *The Solitaires* in Rousseau's educational theory, it is thought that an important contribution will be made to the literature in order to better understand some controversial issues on behalf of Rousseau's educational theory and to increase the awareness of the work.

The social inequalities that arise with the transition from the state of nature to the state of society and the amour de propre triggered by these inequalities cause both the individual and the society to degenerate morally, resulting in problems of happiness and freedom. Rousseau, who wants to solve these problems, turns to the philosophy of education along with his political philosophy.

Emile, in which Rousseau explains his theory of education, reveals how a nature-based education should be differentiated according to the characteristics of the developmental period of the student, through an ideal teacher and an ideal student. According to Rousseau (2017: 6) the aim of education is to provide the student with everything that a person will need in the society in which he will be included, although he does not have it from birth. Rousseau's discourse of things to be needed; It points out the tools that will ensure happiness and freedom in the social situation without chasing the false needs revealed by social inequalities, and thus will solve the problems that Rousseau encounters in the social situation. As examples of the aforementioned tools, many different elements can be listed, such as making decisions using common sense by using the mind under the guidance of innate positive emotions, acquiring skills that will provide a living while being beneficial to the society, being physically strong, understanding social relations, knowing nature and the laws of nature. After the education period that ended with the marriage of *Emile* and his wife Sophie, the process where *Emile* will continue his life without a teacher and test his education is described in *The Solitaires*.

Rousseau wants to check whether *Emile* will make a difference in a more realistic world setting, where not everyone is like *Emile*, and whether the education he gives really serves the purposes he set, under the most difficult conditions. He finds a fictional way to include *Emile*, who lives with his family in the countryside, isolated from the society as much as possible and even in an environment similar to the state of nature, to the society, which is seen as a source of evil, and the city life period begins.

At the end of the two lives spent in the city life, Sophie says that she cheated on Emile, that she is pregnant with someone else, and that Emile cannot touch her again (Rousseau, 2010a: 692-693). Saying that he was crushed, Emile wants to return to nature, in a sense, to the state of nature, by leaving the society that poisoned him, made Sophie become Sophie and proved to be the source of moral corruption (Rousseau, 2010a: 696).

Thanks to his skills such as carpentry, which is the result of his education during his travels, Emile manages to make a living while being useful to people. In the process, Emile questions what his purpose in life is. Emile, who thinks that he has found the answer he is looking for as a result of these interrogations, explains that his aim is to live this short life with innocence and simplicity, and to provide an example of being happy and well-being while meeting the needs of others (Rousseau, 2010a: 713). Finding his life purpose, Emile faces slavery, the situation where he will have the most difficulty in achieving this goal.

Evaluating the situation he was in, Emile thinks that after he became a slave, he had to starve and work, but before he fell into this situation, he worked and starved, and from this point of view, he thinks that there is no difference from his life. Explaining that it is sold as a commodity many times, Emile says that what is sold is actually the labor of their hands; expresses that his will, existence, understanding and the features that enable him to be himself are definitely not sold (Rousseau, 2010a: 716). In addition, Emile, who states that he does not do anything against his will even if he is harmed, claims that while he is in the chains of barbarians, he has a greater authority over himself than he has ever had (Rousseau, 2010a: 715).

In the place where Emile works as a slave, Emile demonstrates his power and superiority by helping the weakest, completing his share of the work that is shared equally among all slaves. Upon this behavior of Emile, the officer in charge of the slaves doubles the duties that Emile undertakes. When the situation becomes unbearable for the slaves, who are constantly mistreated and not fed enough, Emile decides to fight at every risk. Emile, who successfully assumed the role of a leader in the struggle he embarked on, as it was aimed in the training process, and organized and rebelled them, succeeded in getting rid of the chains as well as ensuring that the other slaves got better conditions.

In the entire narrative of *The Solitaries*, it is clear that the nature-based education Rousseau gave to Emile works even in the most difficult conditions, and that Emile never cares about political inequalities and successfully fights against inequalities in order to be happy and free. While fighting this war, Emile made decisions by using his mind together with his positive emotions, which are part of his preserved good nature, benefiting from the information he obtained as a result of his own experiences and inquiries in nature, using various advantages of being physically strong, always protecting the consciousness of freedom, not only for himself but for other people. Many factors, such as displaying virtuous behaviors by thinking about people, are the indicators that the goals that Rousseau's educational theory wanted to achieve were achieved in *The Solitaries*.

In addition to the supervisory duty, to reveal how effective and positive changes can be made in society even by a single person who was brought up in line with Rousseau's educational theory, to emphasize that the real power is in the people and that this power should be used when necessary, to determine what vital problems the decisions made without using reason and positive emotions can cause. The Solitaries contains many illuminating messages on behalf of Rousseau's educational theory, such as showing how the society can lead to an ideal education and revealing how a great source of evil the society is based on the problems experienced by even an ideally educated person like Emile when he enters the society. shows that it is in an extremely important position for the theory.

